2.7.1. Elanikkonnakaitseks vajaliku ressursi tagamine

KORKS näeb ette, et ulatusliku evakuatsiooni või varjumise korraldamiseks võib teatud juhtudel kehtestada ka asja sundkasutust. § 77 lg 1 kohaselt võivad Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus, Päästeamet, Kaitsevägi ja Vabariigi Valitsuse volitatud valitsusasutus võtta ajutiselt kasutusse isiku valduses oleva asja, kui see on vältimatult vajalik riigikaitselise kriisiolukorra või eriolukorra lahendamiseks või selle toetamiseks, sh ulatusliku evakuatsiooni või varjumise läbiviimiseks.

Praktikas võib see hõlmata nt transpordivahendite, hoonete, laopindade, majutuskohtade või muu evakuatsiooni korraldamiseks vajaliku vara kasutamist. Tegemist on erandliku meetmega, mida võib rakendada üksnes vältimatu vajaduse korral ning mille rakendamisel tuleb järgida seaduses sätestatud piiranguid ja hüvitamise põhimõtteid. KORKS näeb ette ka võimaluse võtta vajalik asi sundkasutusse juba enne kriisiolukorra või eriolukorra väljakuulutamist, kui see on vältimatult vajalik ulatusliku evakuatsiooni või varjumise korraldamiseks.

Avalike varjumisvõimaluste tagamiseks võib KORKS-i § 77 alusel osutuda vajalikuks ka **asja sundkasutusse võtmine**. Selline võimalus võimaldab kasutada varjumiseks või varjumise toetamiseks vajalikke hooneid, rajatisi, seadmeid või muid vahendeid olukorras, kus vabatahtlik kokkulepe ei ole võimalik või ei võimalda vajalikku reageerimiskiirust.

Valmistumisel on võimalik kasutada ka eelotsust (§ 79), mis võimaldab Päästeametil, Kaitseväel ja Riigi Kaitseinvesteeringute Keskusel juba enne kriisiolukorda haldusaktiga kindlaks määrata asjad, mis võivad osutuda vajalikuks ülesande täitmiseks oluliste tegevuste läbiviimisel. Eelotsus ei tähenda asja kohest kasutuselevõttu, vaid võimaldab vajaliku ressursi olemasolu ette planeerida ning vajaduse korral kiiremini sundkasutusse võtta. Eelotsus aitab ennetada olukorda, kus mitu asutust arvestavad valmistumisel sama ressursi kasutamisega.

Järelevalvemeetmed

KORKS annab ulatusliku evakuatsiooni ja varjumise korraldamisel Päästeametile ning Politsei-ja Piirivalveametile õiguse kasutada korrakaitseseaduses sätestatud riikliku järelevalve meetmeid ning vajaduse korral vahetut sundi. See volitus võimaldab muu hulgas piirata juurdepääsu ohtlikule alale, suunata inimesi ohutusse kohta ning tagada evakuatsiooni või varjumise tegelik korraldus. Tegemist ei ole karistusmeetmega, vaid inimeste elu ja tervise kaitseks ette nähtud abinõuga.

Viimati uuendatud 17.09.2026